

Arbeids- og inkluderingsdepartementet - AID

Postboks 8019 Dep
0030 OSLO

Vår referanse: 24/00700-2

Arkivkode: ---

Saksbehandler: Audun Kvale

Deres referanse: 24/496

Dato: 05.03.2024

Høring - forslag til endringer i integreringsloven, folketrygdloven og tannhelsetjenesteloven (innstramminger) - høringsuttalelse fra KS

KS viser til høringsnotat datert 20.02.2024.

Det høye antallet flyktninger som er blitt bosatt i kommunene, har satt det kommunale tjenesteapparatet under et betydelig press. KS anerkjenner at det har vært behov for å begrense ankomstene av fordrevne fra Ukraina, i en tid hvor Norge har tatt imot et historisk høyt antall flyktninger over et kort tidsrom. KS viser samtidig til at ankomstene har gått markant ned siden inngangen av 2024, og stiller derfor spørsmål ved nødvendigheten av nye innstrammings tiltak nå. KS mener de foreslåtte tiltakene vil få flere uheldige konsekvenser for kommunene dersom de blir realisert.

KS mener at:

1. Forslagene samlet vil medføre en ytterligere overvelting av kostnader fra staten til kommunene i form av økte utgifter til økonomisk sosialhjelp
2. Det gir et uheldig signal når regjeringen med dette påfører kommunene en ekstra belastning, i en fra før svært presset situasjon.
3. Det er usikkert om innstrammningene vil ha ønsket effekt i form av reduserte ankomster, da bortfall av statlige ytelser i stor grad vil måtte kompenseres av kommunene gjennom lov om sosiale tjenester.
4. Det er mangelfullt utredet av departementet hvordan innstrammningene over tid kan ramme andre grupper enn fordrevne fra Ukraina med midlertidig kollektiv beskyttelse.

I fortsettelsen vil vi utdype disse synspunktene.

Departementet vurderer de økonomiske og administrative konsekvensene av de foreslåtte tiltakene som små for kommunene, og uttaler at «regjeringen legger til grunn at reduserte ankomster i lys av innstrammningene totalt sett vil dempe presset på de kommunale tjenestene». KS er uenig i denne vurderingen.

KS vurderer det sannsynlig at departementets forslag vil medføre en overvelting av kostnader fra statlig til kommunal sektor, i form av ytterlig økte sosialhjelpsutgifter for kommunene. I tillegg til den rent økonomiske belastningen dette utgjør, vil det trolig også medføre en økning i henvendelser til Nav-kontorene om inntektssikring. Forvaltning av økonomisk sosialhjelp er administrativt ressurskrevende. Økt søknadsmengde kan derfor medføre at ressursinnsatsen i NAV-kontorene må dreies mot å håndtere inntektssikring og vekk fra å hjelpe flyktningene ut i arbeidslivet. En slik effekt vil åpenbart være uønsket i lys av den sterke vektleggingen fra regjeringens side av at denne gruppen må komme raskt ut i jobb.

Kommunene har allerede opplevd en betydelig økning i utgiftene til økonomisk sosialhjelp gjennom det siste året, og de 12 største kommunene rapporterer om en gjennomsnittlig økning på om lag 27 % fra 2022 til 2023¹. Årsakene er sammensatte, men samtlige kommuner trekker fram det høye antallet flyktninger som en vesentlig driver. Utviklingen i sosialhjelpsutgiftene i de største kommunene har erfaringsmessig vist seg å være en god indikasjon på situasjonen i hele kommunesektoren, noe som forsterkes ytterligere når så godt som alle kommuner har bosatt et ekstraordinært høyt antall flyktninger i den aktuelle perioden.

Departementet uttaler at det ikke kan «utelukkes at forslagene kan føre til noe økte administrative og økonomiske konsekvenser for den kommunale delen av Nav knyttet til økt behov for sosialhjelp». KS stiller seg undrende til at departementet ikke er tydeligere på at økt belastning på de sosiale tjenestene vil være et svært sannsynlig utfall av tiltakene. KS er også kritisk til at departementet heller ikke går inn i ytterligere vurderinger av mulige negative konsekvenser som vil kunne følge av en slik utvikling, også med tanke på andre grupper som vil rammes av tiltakene ut over fordrevne fra Ukraina. Vi viser her til at endringene er foreslått å gjelde alle grupper, og ikke er tidsbegrenset.

KS landsting tok den 14.02.24 tydelig til orde for at statlige myndigheter nå må gjøre mer for å bistå kommunene i den viktige nasjonale oppgaven med å bosette flyktninger, og uttalte følgende:

*«En samlet kommunesektor er bekymret for at flere av regjeringens innstramminger kan øke belastningen på allerede hardt pressede kommuner. Staten må sørge for at kommunene og NAV har tilstrekkelig ressurser og virkemidler til å prioritere den viktige jobben med å få flyktninger inn i arbeidslivet og dekke økte kostnader til kommunenes sosialhjelpsutgifter».*²

Norske kommuner legger ned en helt avgjørende innsats ved å ta imot og bosette de mange flyktningene som har kommet fra Ukraina og andre land. KS viser til at kommunene for tredje år på rad er anmodet om å bosette et rekordhøyt antall flyktninger, og at et økende antall kommuner nå ser seg nødt til å vedta et lavere bosettingstall enn anmodningen tilsier. Kommunene viser til kapasitetsutfordringer på en rekke tjenesteområder, som årsak til at dette. I denne konteksten mener KS at regjeringen i større grad bør merke seg de tydelige signalene som kommer fra sektoren selv, og at en konsekvens bør være at regjeringen nå sørger for å lette byrden på kommunene, framfor å øke belastningen gjennom innstramningstiltak av typen som nå er lansert.

KS vurderer det også som usikkert om tiltakene vil få ønsket effekt i form av reduserte ankomster, når de foreslåtte kuttene likevel vil måtte kompenseres av kommunene gjennom lov om sosiale tjenester. Oppsummert stiller KS seg derfor tvilende til departementets konklusjon om at de innstramningene samlet vil bidra til å redusere ankomstene til Norge og dempe presset på kommunene.

I den resterende delen av uttalelsen vil vi kommentere enkelte forhold knyttet til de konkrete forslagene

Redusert introduksjonsstønad

Mange kommuner opplever at majoriteten av flyktninger som deltar i introduksjonsprogrammet er avhengige av supplerende sosialhjelp for å kunne dekke sine nødvendige livsoppholdsutgifter. Par uten barn er en gruppe som hittil har kommet noe bedre ut økonomisk enn øvrige introduksjonsdeltakere. Dersom departementets forslag blir realisert vil andelen som er avhengig av slik hjelp øke, da mange par har en samlet inntekt som ligger nær grensen for å utløse rett på sosialhjelp. At en stor andel av

¹ Tall hentet fra ASSS-nettverket

² Hele uttalelsen kan leses her: [KS Landsting: Staten må bidra sterkere til å bosette og sysselsette flyktninger - KS](#)

programdeltakerne er avhengige av supplerende sosialhjelp, bidrar til å undergrave intensjonen med introduksjonsstønad, som fra starten har vært å gjøre deltakerne selvforsørget under programtiden.

Botidskrav for trygdeytelser

Når det gjelder forslagene om endringer i folketrygdloven, deler KS departementets vurdering av at innføring av et botidskrav for grunn- og hjelpestønad isolert sett vil ha små økonomiske og administrative konsekvenser for kommunene, da det her er snakk om en liten målgruppe. Av samme årsak kan KS imidlertid heller ikke se at et bortfall av denne rettigheten vil ha vesentlig effekt på flyktningers eventuelle valg om å komme til Norge.

Gruppen som kan ha rett til engangsstønad ved fødsel er imidlertid noe større, og departementet erkjenner også at de statlige innsparingene knyttet til engangsstønad vil komme igjen som merutgifter til økonomisk sosialhjelp. Heller ikke her kan KS se at tiltaket vil gjøre det mindre attraktivt for flyktninger fra Ukraina å komme til Norge, da det her er snakk om en ytelse som kommunene helt åpenbart vil måtte innvilge minst på tilsvarende nivå som den statlige engangsstønaden.

KS er samtidig kritisk til at departementet ikke har gjort en tilstrekkelig grundig utredning av hvilke andre grupper som vil rammes av forslaget om botidskrav for disse trygdeytelsene, og hva bortfall av de aktuelle ytelsene kan bety for dem det gjelder.

Tannhelsehjelp med redusert egenbetaling

KS mener det vil være problematisk dersom tannhelsetilbudet til unge nyankomne reduseres, når det samtidig er godt kjent at dette er en gruppe med betydelig behov for tannhelsetjenester³. KS minner om at kommunene også på dette området innvilger betydelige beløp til dekning av nødvendige tannhelsetjenester til nyankomne flyktninger, som med dette forslaget vil øke ytterligere. KS registrerer ellers at denne gruppens reelle behov for tannhelsetjenester ikke inngår i departementets vurdering, og at det heller ikke redegjøres for eventuelle negative konsekvenser verken for pasientgruppen eller for kommunene som følge av at dette tilbudet bortfaller.

Med hilsen

Helge Eide
Fungerende adm.dir.

Mari Trommald
Avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur

³ [Ukrainske flyktninger: Dårligere helse og betydelig dårligere tannhelse - FHI](#)